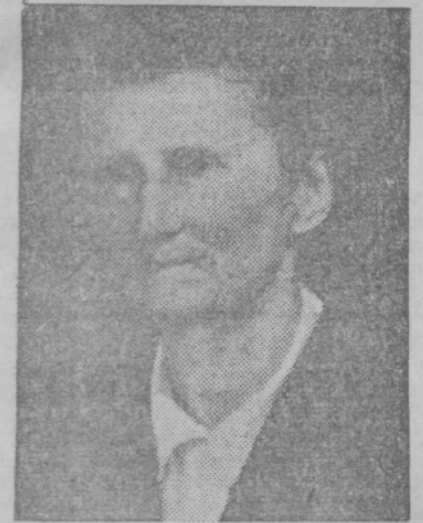

Ljudie, kadri

so najdragocenejše kar imamo

Berlak Marija, roj. 1929 iz Burkovec, poljska delavka, udarknica Mestne ekonomije v Ptuj. Je marljiva in vestna. Dnevno normo presega za 25. odst.

Čeh Tereziya, stara 63 let, poljska delavka iz Ptuj, Rogozniška c. št. 30. Na Mestni ekonomiji dela že ves čas po osvoboditvi. Med člani kolektiva je zaradi marljivosti zelo priljubljena.

Ljubec Matilda, roj. 1926. leta, iz Markovec, poljska delavka, udarknica Mestne ekonomije v Ptuj. Zelo marljiva in požrtvovalna. Že v letu 1948 je prejela denarno nagrado. Dnevno normo prekoračuje za 25 odst.

Ljudska oblast pomaga starim in onemoglim,

da bodo še dolgo časa občudovali mladino, ki urejuje naš svobodni svet

Nepravilni družbeni red stare Jugoslavije je pustil na stare dni neprebrljene poljske delavce, bajtarje, hlapce, dekletke in druge pomožne delavce. Mladini in zdravi so bili prepuščeni izkoriščanju, življenju za danes. Na njihovo življenje v dneh starosti in onemoglosti nikdo ni hotel misliti. V ženitnih pogodbah sinov in hčera bogatih kmetov je bilo vedno napisano, da pustita starša mlajšima gospodarjema celotno gospodarstvo, nikar pa ni bilo nič omenjeno, komu prepuščata stara gospodarja onemogle težake, ki so jim pomagali vzdrževati gospodarstvo. O težakih ni bilo nikjer nič napisano, saj so bili po svojem bistvu nezanimivi, le od časa do časa jih je bilo treba zbrati na njihavih travnikih ali gozdovih, da so opravili dnevno delo. Ljudska oblast pa ne gre mimo teh ljudi. Našla je izkoriščevalce in odkrila njihove žrte. Prevzela jih je v svojo zaščito in jim nudi skromne, vendar sigurne dohodke, da se preživljajo v starih dneh življenja.

Poverjeništvu za socialno skrbstvo pri OLO prejema iz vasi prošnje starih, onemoglim in obubožanih, v katerih prosijo za denarno pomoč ali za sprejem v Dom starih in onemoglim. Mnogi med njimi niso v življenju radi prosili. Z delom so si pomagali, dokler je le bilo mogoče.

Pintarič Marija iz Ormoža je vložila 2. decembra t. l. prošnjo za podporo. Rojena je 1882. leta, vdova. Dostojno se je preživljala s poljskim delom. Rada je delala. Delali so tudi drugi in ona ni hotela zaostajati. Do zadnjega dneva življenja malokdo ostane toliko odporen, da bi se pri delu lahko držal mladih. Življenje jo je začelo prehitovati. Rada bi še živela in občudovala mladino in odrasle, kako urejujejo naš domači, svobodni svet.

Zaprosila je za denarno podporo.

Meglič Marija iz Zabovcev, roj. leta 1878, je vložila prošnjo za podporo 16. decembra t. l. in jo utemeljila:

»Vsi 71-letne starosti mi žal ni več mogoče delati. Zelo sem oslabela in tudi izgubila vid. Nimam nikakih dohodkov. Vse življenje sem se skupno s svojima sestrama, ki sta na istem kot jaz, preživljala od poljskega dela doma in pri kmetih. Domačini, na kateri živimo 3 sestri, obsega 56 arov zemlje. Od tega je

ena tretjina prodane trate, na kateri stoji naša skromna hiša z lesenimi stenami. Drava izpodkopava in odnaša zemljo naše njive ter nam odvzema še zadnjo možnost minimalnega pridelka za preživljanje, ki ne bi zadoščal niti za 2 osebi.

Prosi za denarno podporo.

Šebela Ana, poljska delavka iz Formina št. 24, je vložila prošnjo za denarno podporo oziroma za sprejem v Dom starih in onemoglim. Stara je nad 60 let, zdelana in onemogla, da ni več v stanju opravljati poljskih del. V svojem sedanjem stanju navaja, da njeni življenjski pogoji niso zavidni. Vlažno stanovanje je krivo, da so ji oteklili vsi sklepi na rokah. Zaradi starosti jo zapuščajo moči. Nima sredstev, ki bi ji lahko pomagala iz stiske.

Takih in stičnih primerov je mnogo.

Marsikje so razmere še neizprosnejše, vendar se poverjeniki za zdravstvo in socialno skrbstvo pri KLO niso za nje zayzeli, da bi te ljudi rešili iz pomanjkanja in stiske s pomočjo družbenih sredstev, če se sam KLO za nje ni pobrigal iz svojih sredstev.

Ne bi jim trebalo prositi za pomoč, če bi se kdo na vseh za nje brigal. Mnogi preje umrejo, predno se odločijo, da bi prosili.

Novi družbeni red ne more trpeti takega nerada pri skrbi za ljudi, ki so se prvi veselili konca izkoriščanja, proti kateremu so se vse življenje direktno ali indirektno borili ter prenašali krivice brezcutne, rejene in za delo slepe vaske in mestne gospode, ki jih je tolažila s posmrtnim življenjem, ko jim je hodila na botrino in na poroke, dokler so bili sposobni za delo, pozneje pa je ta čast izgubila svojo veljavo.

Ljudska oblast je omogočila mnogim tisočem žrtev vojne in bivše krivične družbene ureditve skromne, vendar sigurne življenjske pogoje ter s tem preprečila, da bi take žrte izkoriščali brezcutni poedinci za svoje težake in delavce. Del davkov služi zaščiti prošnjikov gornje vrste ter zaščiti otrok, delanem zmožnim ženam, starcem in bolnikom. Ni čudno, da vsega tega nečelo vpoštevati tisti davkoplačevalci, ki niso nikdar cenili dela in življenja svojih delavcev.

Marin Mirko se je uvrstil med izkoriščevalce zadružnikov

Klub pažnjil poštenih zadružnikov so se še vedno pojavili slučaj, da so se v KOZ vrinili elementi, ki so hoteli načrtno zavirati plan zadrug in ustvariti nezadovoljstvo med zadružniki.

Tako se je tudi vrnil v KOZ Desternik knjigovodja Marin Mirko. ki je v času službovanja v KOZ Desternik vršil razne malverzacije na škodo zadrug in posameznih zadružnikov.

Tako si je v času službovanja nepravilno prisvojil 2043 bonov na škodo zadrug. Nadalje je v noči 12. do 13. avg. 1949 po odhodu poslovodje zadrugne gostilne in njegove žene zlezal skozi okno gostilniške sobe v kuhinjo, kjer si je na nezakonit način prisvojil 1000 cigaret Zeta, nadalje nekaj žigalic in še drugih cigaret. Dne 11. avg. 1949 je v banki dvignil vsoto denarja in sicer v znesku 37.900 din, kateri je bil namenjen za izplačevanje zadružnikom. Ko je denar

sprejel, je šel, ne da bi koga vprašal ali imel dovoljenje, v starinarno ter si kupil kolo za 12.500 din. Ker mu je tako pri izplačevanju denarja primanjkovalo, je vsakemu zadružniku izdal manj denarja, kot mu je pripadalo. Tako je med zadružniki ustvaril nezadovoljstvo, da niso par dni prišli na delo. Med tem je pa delo stalo in vsled njegove sabotaže je tudi rž ostala na njihavih nepožeta.

Ob priliki, ko je zadružnikom defilil bone, je zadružniku Zlahtiču Stefanu izplačal samo 864 bonov. Omenjeno vsoto je na seznam napisal le s svimčnikom ter je pozneje prevlekel s črnilom iz štev. 864 na 964. Ravno tako je prevlekel tudi podpis Zlahtiča s črnilom-z namenom, da bi prikrlil svojo malverzacijo in oškodoval imenovanega za 100 bonov.

Koncem julija si je iz zadružne blagajne nepravilno prisvojil 1500 din in na ta način oškodoval KOZ Desternik

Na videz ponizne prošnje, v resnici pa načrtno drobljenje gospodarstev

Odprodaja parcel od večjih posestev zaradi ustvarjanja manjših, razdrobljenih posestev, administrativni prenos lastniških pravic z imena staršev na imena sinov in hčera, ženitev mladoletnih fantov in deklet zaradi prevzema posestev itd. niso slučajni pojavi zadnjega časa, temveč premišljeni in v raznih pogodbah registrirani poskusi ustvaritve takih gospodarskih oblik, ki bi jih bilo mogoče dalje časa vzdržati izven okvira razvoja zadružništva.

Ljudska oblast pozna te pojave in ni čudno, da jih sproti onemogoča s tem, da zavrača prošnje za prenos nepremičnin v slučajih, kjer gre za drobitev gospodarstev iz špekulativnih namenov.

Nekaj primerov:

Murko Stefan in Marija iz Lancove vasi št. 23 nimata namena stopiti v kmetijsko obdelovalno zadrugo, ker se ne bi rada zamerila odraslim otrokom. »Kaj bi otroci rekli, če bi zapravila grunte menita. Na stara leta ne bi rada imela v družini spora zaradi preje običajne dedščine, ki so jo pač starši delili iz premoženja, ko so se ženili bogati sinovi in hčere. Da bi bili otroci zadovoljni in da ne bi trebalo misliti na velike obveze z 22 ha zemlje, so podpisali pogodbo: Hčerki Neža in Terezija ter sin Franc bi dobili za dedščino nad 7 ha zemlje.

Prošnjo za prenos lastnine nepremičnin sta Murkova utemeljila, da zaradi starosti vsega posestva ne moreta sama obdelovati. Prenos pa ni dovoljen. Prošnja je odbita.

Frangelj Neža iz Zg. Jablan št. 8 je tudi sklenila razdružiti 16,70 ha obsegojajočo posestvo. Svojcias je bilo boljše imeti veliko posestvo, sedaj pa je boljše imeti malo posestvo in malo obvez. Hčerka Neža ml. in Katarini je sklenila odstopiti na ime dedščine 5 ha 54 a 70 m² zemlje. Prošnja za prenos je utemeljena s trdjavijo, da sama ne more več obdelovati celotnega posestva. Drobitev ne bo izvedena, ker je prošnja odbita.

Jurič Stefan in Marija iz Pleterja št. 59 se tudi sklicujeta na starost v prošnji za odobritev pogodbe s hčerko Marico. Na podlagi te pogodbe bi dobila Marica Jurič 1 ha 61 a 62 m² zemlje na ime dedščine v vrednosti 20.300 din.

V Pleterjih je zemlje dovolj za veliko zadrugo in za ohišnice, ki jo bo lahko imela tudi Juričeva Marica, če jo bo potrebovala.

V Ptujju bo gradilo 90 zadružnikov domove, pa nobenemu ništa oče in mati dala zemlje za dedščino. V socialistični družbi je dovolj zemlje tudi za ljudi, ki niso nikdar ničesar dedovali.

Cemu je treba drobiti Juričovo posestvo iz strahu, da bo hčerka Marica brez zemlje?

Prošnja za prenos lastniške pravice je zavrnjena.

ter knjigovodkinjo Janšovec, ki je denar morala povrniti od svojih mesečnih prejemkov. Dne 26. julija 1949 je prespal pri Zreč Mirku v trg. poslovalnici, kjer je bil imenovan poslovodja trg. poslovalnice OZK Desternik. V noči, ko je poslovodja zaspal, mu je Marin ukradel iz predala v mizi 900 din in si iste prisvojil. Pokradel je še več manjših predmetov. Budnost organov NM in organov notranjega odseka je preprečila imenovanemu, da bi svoje umazano delo izvrševal dalje, ter ga postavili tja, kamor taki elementi spadajo. Za vse to se bo še zagovarjal pred ljudskim sodiščem.

Valič Martin, kmet v Borovcih št. 15, poseduje 17 ha zemlje. Če bi ne bilo treba misliti na kmetijsko obdelovalno zadrugo v Borovcih, se Valičevo posestvo sigurno ne bi drobilo na 3 dele, kot si je to Valič Martin sedaj zamislil.

Sina Francu in snahi Ivani bi se rad oddolžil z dedščino, zato jima je dal zapisati 2 ha 32 a 21 m².

Valič Martin je vedno trdil, da so večja gospodarstva donosnejša, zato bo tudi njegovo gospodarstvo ostalo skupaj do vključitve v zadrugo.

Goričan Antonija, kmetica v Pongercih št. 3, ne želi dalje voditi gospodarstva. Sina Francu je dala zapisati na ime dedščine 8 ha 71 a 63 m² za vrednost din 68.200. V prošnji za prenos lastnine navaja, da se namerava sin v kratkem poročiti in bi se rad osamovojil. Pogodba ni odobrena.

Popošek Anton, kmet v Podvirjih št. 1, je podpisal pogodbo, da bi prevzela sin Maks in nevesta Božič Milka 4 ha 90 a zemlje pod pogojem, da se poročita in da pustita tudi na njuni zemlji do smrti gospodariti Popošek Antona in imeti vžitek. Sin in snaha bi mu morala pomagati obdelovati do polovice posestva. Hčerka Petrovič Ana in zet Jakob pa bi na podlagi te pogodbe zakonito obdržala 60 a vinograda. Prošnja za odobritev pogodbe je odbita.

Horvat Katarina iz Rošnje št. 31 se je hotela izkazati napram nrl. Grimšič Francu, roj. 1934. leta, doma iz Krčevine pri Vurberku s tem da mu je hotela s pogodbo izročiti večjo površino zemlje na ime preživnine, ki bi jo moral dobiti od nezak očeta Gorinšek Alojza.

Nrl. Grimšič Franc je strgarski učenc v tovarni avtomobilov v Mariboru, ki sigurno ne bo kmetoval, pač pa bi pod njegovim imenom dalje gospodarila Horvatova, nrl. Grimšič pa bi bil še dalje brez preživnine.

Iz odbitih pogodb je razvidna skrb poedincev, da bi se zmanjšal obseg dose-danih posestev in s tem tudi obseg obvez, na drugi strani pa da bi nastalo šte-vilo novih malih posestev, ki bi se posluževala zaščite malih posestnikov.

Pri tem pozabljajo poedinci, da gre v socialistični družbi zaščita ljudem, ki so bili vedno izkoriščani ne pa ljudem, ki so izkoriščali in ki bi se radi sedaj umaknili bremenom s položaja, ki so ga vedno zavzemali. Malih posestniki in delavci so desetletja držali v borbi za obstoj in se trudili, da bi se njihova beda in pomanjkanje zmanjšalo, kljub temu pa je ostal svet do njih neizprosilen.

Današnji družbeni red ne bo dopustil drobitve posestev, ko gre za ustvaritev velikih zadružnih kmetijskih gospodarstev in ne bo dal možnosti raznim špekulantom, da bi prehajali sedaj na pozicije delavcev in malih kmetov, temveč edino možnost, da se odpovedo špekulacijam, vključijo svojo zemljo v kmet. obdelov. zadrugi ter skupno z malimi in srednjimi kmeti ter poljskimi delavci ustvarijo za vse delovno ljudstvo na vasi take življenjske pogoje kot so jih nekdanj sami imeli.

Dne 9. dec. 1949 je umrl gramozni delavec Medved Ivan iz Škol 25 in je zapustil 7 člansko družino brez dohodkov. Mladinci iz Škol so zbrali za prizadeto družino 5070 din prostovoljnih prispevkov.

S tem so si zaslužili, da jih postavimo za vzgled mladincem v ostalih vaseh v ptujskem okraju.

M. Rjin Priroda in ljudje

KNJIGOVODSTVO MORJA

Volga nam bo dajala pogonsko silo. Zato ne bo v njej nič manj, vode.

Toda v naslednjih treh petletkah bomo vzeli iz nje mnogo vode za namakanje Zavolžja in za potrebe mest in tovarn. In koliko vode bo izhlapevalo, ko zgradimo jezove in bo vodna gladina Volge večja?

A »Volga se izliva v Kaspijsko morje«. Te stare resnice ne moremo obiti. Dotok vode v Kaspijsko morje se bo torej zmanjšal. Kaj pa bo potem s Kaspijskim morjem? Ali ne bo začelo usihati?

Morje je del našega velikanskega gospodarstva. Prej morje ni imelo razumnega gospodarja, sedaj ga ima. In ta gospodar mora porazmisliti o vsem, mora vse preračunati. V dobrem gospodarstvu imamo knjige, v katere zapisujemo dohodke in izdatke. Tako knjigo moramo uvesti tudi za morje.

Ta knjiga ne bo taka, kakršne so navadne knjige. Številke v stolpcih ne bodo pomenile ne rubljev ne kilogramov ne metrov, ampak kubične kilometre. Morje je veliko in zanj mora biti tudi mera velika. Na levi strani bodo med dohodki reke, deževja, nalivi in sneg. Na desni med izdatki bodo pa oblaki in megle, to je voda, ki izhlapeva s površine morja.

Kaj bomo vknjižili med dohodke? Največ vode prinese morju Volga. Vsako pomlad jo polni z vodo snežna odeja neizmerne ruske ravnine. Več ko tisoč rek in jezer ji oddaja svojo vodo, pri čemer malih potokov ne štejemo. Vsak naliv se zlije vanjo in ji dvigne raven. Volga kakor velikanska goba zdaj naraste, ko se nasrka vode, zdaj pa se skrči. Vsa ta voda teče v Kaspijsko morje. Po poti je dosti izhlapi v zrak, a vendarle pride v letu dni po Volgi v morje 270 kubičnih kilometrov vode.

pobočja in steče končno po gorskih potokih navzdol na polja.

A to še ni vsa njena pot. To je samo odsek njene dolge poti, ki ji ni videti konca.

V prirodi je vse povezano: bombaževa polja v Srednji Aziji in gozdovi ob Kani, kavkaške reke, sneg Ruske ravnine in vode Kaspijskega morja. Šele sedaj začnemo to povezanost v prirodi prav čutili, prav spoznavati. Ali ne prav zato, ker je šele sedaj postala priroda pri nas eno skupno gospodarstvo?

USODA KASPIJA

Kaspijskega morja ni. Ze zdavnaj, zdavnaj ga ni več. Nekoč, ko je še bilo, je bilo kakor vsako morje — zvezano z drugimi morji. Bil je preliv, ki je spajal Kaspijsko morje s Črnim. A zemeljska skorja ni nepremična. Velikanski njen kos se je dvignil in ločil Kaspij od ostalih voda zemeljske krogle. Morje je prenehalo biti morje in je postalo jezero. Kaspijskega morja ni, ampak le Kaspijsko jezero.

Jezero za živi popolnoma drugačno življenje kakor morje. Morja so povezana med seboj — pri njih gre vse v skupno blagajno. Popolnoma drugače pa je z jezerom. To živi na svoj lastni račun, samo mora zvezati konec s koncem. Če je dotok vode manjši kakor odtok, potem jezero nima kje vzeti vodo, s katero bi nadomestilo izgubo.

Kaj se torej zgodi?

Vodna gladina v morju je zmerom enako visoka, prav tako kakor v drugih morjih. Pri jezeru pa se vodna gladina vedno spreminja. Deževje lahko jezero poveča, suša pa ga zmanjša.

Ko je Kaspijsko morje postalo jezero, mu je šlo spočetka slabo; odtok vode je bil večji kakor dotok. Vode je več izhlapevalo, kakor pa pritekalo. »Morje« je začelo usihati. Voda je uhajala od bregov in razgaljala dno. Vodna gladina je vedno bolj padala. Toda morje ni popolnoma usahnilo. Posrečilo se mu je, izboljšati svoj položaj. Cim manjše je bilo, tem manj vode je izhlapevalo z njegove površine. In konec koncev se je odtok izenačil ali skoraj izenačil z

dotokom. Morje je prišlo v ravnotežje, umirilo se je v svojih obalah. Tako je nastalo najbolj čudno med vsemi morji. Morje, ki ni morje, ampak jezero. Morje, katerega gladina je 26 metrov pod morsko gladino.

Če primerjamo zemljevide iz srede preteklega stoletja z današnjimi, vidimo, da se je gladina Kaspijskega morja znižala približno za meter.

Kaj bo s Kaspijem v prihodnosti?

Preurediti hočemo Volgo in tudi druge reke, ki tečejo v Kaspij. Vsako leto bomo vzeli za namakanje polj na tucate kubičnih kilometrov vode iz Volge, Urala, Kura in Sulaka. Kako bo Kaspij to prenesel?

Kaspij nam je potreben. Po Kaspiju plujejo ladje s tovorom in potniki. Kaspij nam daje ribe, in sicer polovico vseh rib, ki se nalovijo v naši deželi. Kaj se bo torej zgodilo? Dotok se bo zmanjšal, odtok z izhlapevanjem pa bo ostal isti kakor prej. Kaspij bo spet začel usihati kakor nekoč, ko se je ločil od Črnega morja. A tokrat ne bodo izzvale tega podzemelske sile, ampak človekovo delo.

V desetih letih se bo gladina vode v njem znižala za dober meter, v dvasjetih letih za dva metra, v petdesetih za tri metre. Morje bo vedno bolj plitvo. A niti sedaj ni globoko. Ze danes se moramo boriti za vsak meter globine, moramo črpati naplavine v ustjih rek in poglabljati dno okoli pristanišč.

Voda bo ušla od obal za tucate kilometrov. Mnoga pristanišča bodo nenedoma na suhem. Morali jih bomo prenesti na nove obale ali pa kopati do njih: dolge kanale.

Z morjem zvezana majhna jezera ob obalah bodo usahnila. Mnogi rokavi v ustjih rek se bodo posušili. A prav v teh plitvih in mirnih vodah ki obstoje iz na pol sladke vode, se ribe drstijo in »se pase« njihov mladi zarod. Te ribe pašnike bomo uničili. Ribe bodo poginile. To pa nam nikakor ni vseeno. Če bi hoteli nadomestiti ribe, ki jih daje Kaspij, z mesom, bi potrebovali štiri sto tisoč glav goveje živine. A žl-

vino je treba rediti, medtem ko ribe same rastejo in jih je treba le loviti.

Karabugarski zaliv se bo ločil od morja in usahnil. A Karabugarski zaliv je tovarna kemičnih surovin, ki jo je ustvarila priroda sama. Tu se na obalah nabirajo soli, ki so nam potrebne za mnoge panoge proizvodnje. Če usahne Karabugarski zaliv, bo morala ta tovarna surovini ustaviti delo, kajti potem ne bo več novega dotoka soli iz morja.

Razgalila se bo nedogledna, nevesela površina dna in imeli bomo na desetihsočeh kvadratnih kilometrov novih solnih in peščenih pustinj. In podnebje na vsem jugu naše dežele bo še bolj suho, še bolj vroče.

A tudi to še ni vse. Velikanska vodna površina Kaspija štiti sedaj Povolžje, donske stepe in Ukrajino pred suhim jezikom pustinje. Če zmanjšamo površino Kaspija, sami odpremo pot »suhovejem«, sami podpremo naskok pustinje.

Kakšni bodo torej nasledki?

Na enem kraju uničimo pustinjo, na drugem pa jo ustvarimo. Na enem kraju zboljšamo podnebje, na drugem pa ga poslabšamo.

Tako ne gre. Ne smemo z drugo roko rušiti, kar gradimo prva.

So ljudje, ki pravijo: Ali ima smisel, gledati tako daleč v prihodnost? Saj se vse to ne bo zgodilo tako kmalu, ampak šele čez petdeset ali celo sto let!

Mj pa ne moremo tako preudarjati. Za posameznika je petdeset ali celo sto let dolgo obdobje. Prej niso ljudje nikoli resno razmišljali, kaj bo čez sto let. Vsakdo se je brigal le za sebe in za svoje trenutne koristi. Zato pa so ljudje gospodarili tako kakor roparji. Koliko premoaga, nafte, gozdov in železa so brez smisla uničili!